

Miika Nousiainen

KOŘENY

Úsměvný příběh o zubních kanálcích, rodinných vztazích
a správně načasované anestezii

Kořeny

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

x·y·z

NAKLADATELSTVÍ

Miika Nousiainen

Kořeny – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

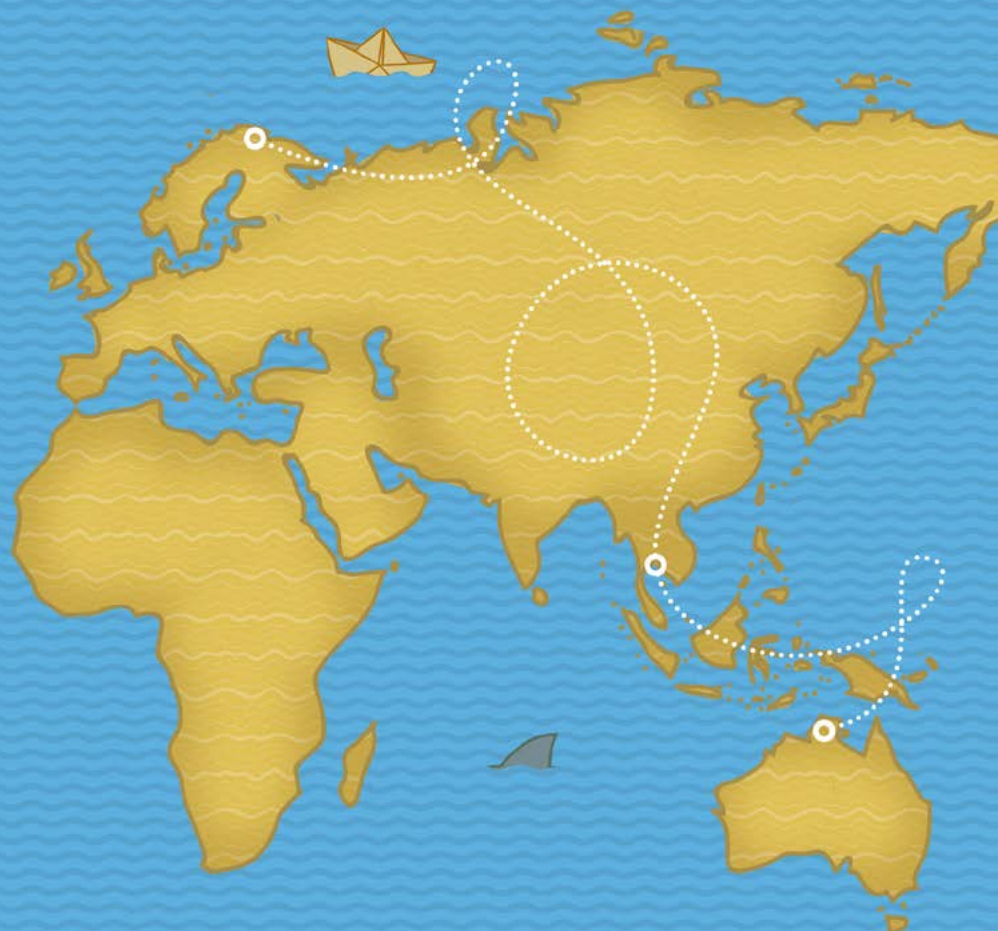
Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

Miika Nousiainen

KOŘENY

Úsměvný příběh o zubních kanálcích, rodinných vztazích
a správně načasované anestezii

Miika Nousiainen

KOŘENY

Přeložil Vladimír Piskoř

Tato kniha vychází s finanční podporou nadace
FILI – Finnish Literature Exchange.

Original text copyright © Miika Nousiainen & Otava Publishers, 2016
Original edition published by Otava Publishers, 2016.
Czech edition published by agreement with Miika Nousiainen and Elina
Ahlback Literary Agency, Helsinki, Finland.
All rights reserved.
Translation © Vladimír Piskoř, 2017
© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2017
ISBN tištěné verze 978-80-7505-795-2
ISBN e-knihy 978-80-7505-866-9 (1. zveřejnění, 2017)

*Děkuji za odbornou pomoc
zubnímu lékaři Kai Aaltovi,
zubní lékařce Satu Annice Aaltové
a personálu zubní kliniky Albin.*

What is love?

– HADDAWAY

*Jenom člověku je vlastní,
že není schopen ovládat své pocity.*

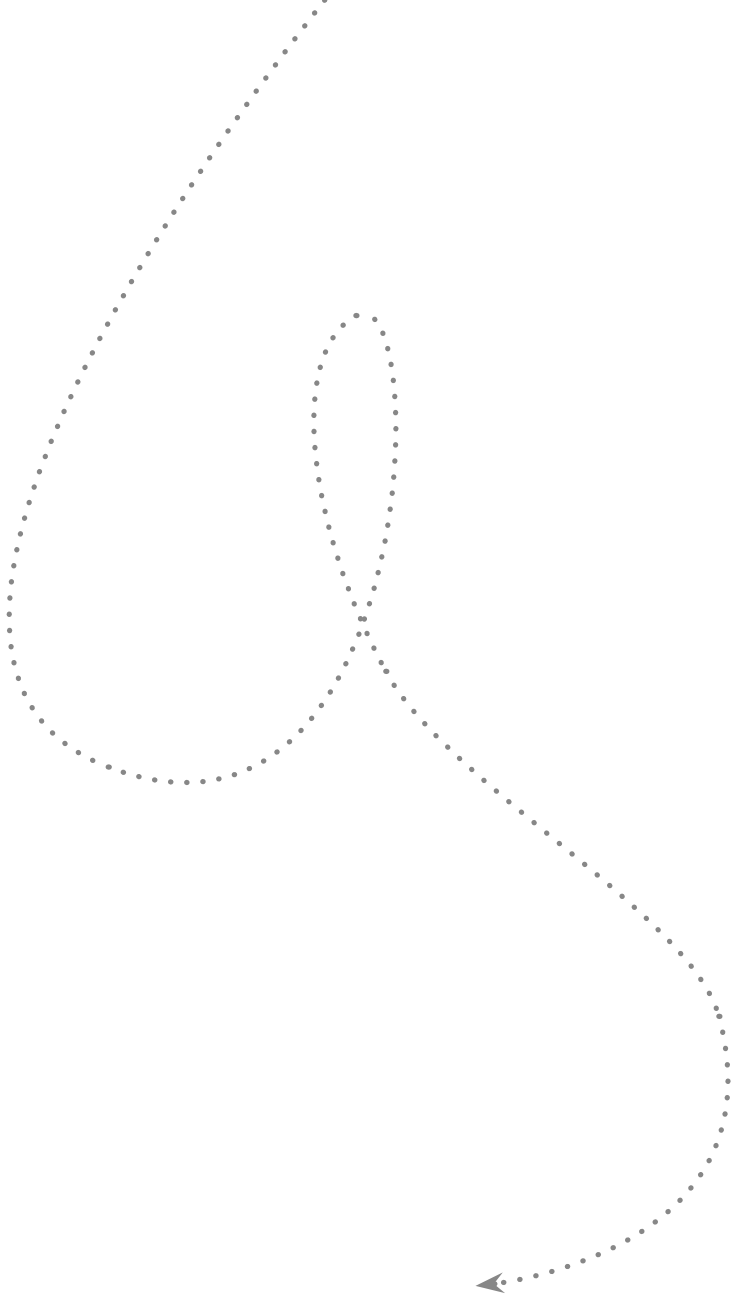
– HANNU JORTIKKA

PROHLÍDKA

*Při zubní prohlídce se zjišťuje celkový stav zubů a sliznic.
V případě potřeby se příčina bolesti ověří rentgenovým
snímkem. Na základě svých zjištění zubní lékař
rozhodne, jaký zákrok provede.*

Pekka

Sekyra a být první na výnosu je ve rvačce půl výhry. To je jediné ponaučení od mého otce, co si pamatuju. A bezpochyby je pravdivé. Takhle dobrý rozhoz na počátku by ve rvačce znamenal víc než poloviční výhru.

Otec asi nebyl hlupák. Jednou jsem se na něho zeptal mámy. Prohlásila, že to byl zbabělý ubožák, a od té doby se o něm nebavíme.

Vyjádřila pochopitelně jen svůj názor, do něž se promítna její situace. Opuštěné ženy, ponechané bez varování s malým děckem, bez peněz a napospas vlastnímu osudu, mívají vyhrčené názory.

Jednou o Vánocích nám otec zavolal. Bylo mi sice teprve sedm, ale uhodl jsem to z tónu mámina hlasu. Z úst se jí linula souvislá řada nadávek tehdejší doby.

Spede Pasanen tehdy platil za uznávaného baviče a nadávka „hovado jak Spede“ ještě nevznikla. Ovšem i ta by jen slabě vystihovala, co si máma o otci myslela.

Práskla mu telefonem. Ale otec zavolal znovu a uměl zatahat za správné nitky. Máma mi předala sluchátko. Kvalita hlasu naznačovala, že šlo o meziměstský hovor, a ty v těch časech stály majlant. Takže otec do mě vložil prostředky.

A možná dokonce volal ze zahraničí. Nikdo nevěděl, kam odjel. Cizí země v oněch časech už existovaly.

Kromě ceny měl hovor i obsah. Otec řekl, Pekko, jsi správný kluk. Poučil mě o výhodě sekyry a prvního výnosu ve rvačce. „Když si to zapamatuješ, dotáhneš to daleko,“ ubezpečil mě.

Otcovo ponaučení jsem si zapamatoval, přestože jsem se neocital v situacích, při nichž bych se pouštěl do bitky se sekyrou v ruce. Pracuju v reklamě, což není zrovna moc drsný obor, navzdory narůstajícímu spěchu a nejistotě.

A taky si nejsem jistý, jestli jsem to dotáhl daleko. V práci jsem průměr, jako člověk lehký podprůměr.

Ale mámino rozhodnutí, že na otce zapomeneme, platilo. U nás se o něm nemluvílo. Dokonce jsem na něj spoustu let ani nepomyslel. Opustil mě, když mi byly tři roky. Řekl, že jde do obchodu. Pro mlíko, chleba a limču do sauny.

Toho večera jsme se nesaunovali a druhý den ráno jsme měli kaši. Duševní stav můj i mé matky se dal nazvat prázdnotou. Pravda, v oněch časech se tátové na rodičovství zas tolik nepodíleli a já nejspíš neměl kdy k otci přilnout.

Sedím v čekárně soukromé zubní kliniky ve své domovské helsinské čtvrti Kallio. Kolem každou chvíli předrňčí tramvaj a chodci se místo bezstarostného letního kroku začínají balit do méně pohodlné schoulenosti ve snaze chránit se před podzimními dešti.

Zubař, který mě bude ošetřovat, má stejné příjmení jako já. MDDr. Esko Kirnuvaara. Tak to stojí na dveřní tabulce.

Lidi s vysokoškolským vzděláním je v mém rodu málo, ale bez ohledu na akademické tituly jsou všichni Kirnuvaarové navzájem příbuzní. Jméno vzniklo pofinštěním ruského jména Kirilov. Náš rod přišel zpoza současné hranice a usadil se po válce v Liekse v severní Karélii.

Tenhle zubař může být můj vzdálený bratranec, anebo i bratranec. A možná dokonce bratr. Odkud mám vědět, kolikrát za svůj život otec odešel koupit limču do sauny? Saunovací den bývá každou sobotu.

Člověk má za život spoustu příležitostí zmizet. Je zbytečné si myslet, že jsem jedinečný, a věřit, že otec chladnokrevně opustil pouze mě. Klidně mohl ještě chladnokrevněji opustit i někoho dalšího.

Z ordinace vychází předchozí pacient. Na opuchlé tváři si drží ledovací pytlík. To věru moje obavy z následujícího dění nerozptýlí. Na tom protivném křesle jsem s ochrannými brýlemi na očích proležel stovky hodin, zatuhle přimknutý k opěrkám.

Moje zuby mají špatnou karmu. Přední zuby jsem si urazil při pádu z kola. Zuby moudrosti mě bolívají přesně tak, jak může bolet něco k životu nepotřebného. V dětství mě máma k čištění zubů moc nevedla a katastrofu jsem příkladně dovršil neutuchající slabostí pro bonbony a kolu.

Tentokrát mě bolí stolička. Víím už ze zkušenosti, o co jde: zanítil se mi kořen a je třeba ho zbavit hnisu.

Sestra mě pozve dovnitř. Vejdu do ordinace a podám zubaři ruku. Odmítne si se mnou potřást.

„V tomhle chřipkovém období si raději ruku s nikým nepodávám. Jsem váš zubař, Esko Kirnuvaara.“

„Pekka Kirnuvaara. Že bysme byli příbuzný?“

„Je to možné, v tak malé zemi jsou příbuzní skoro všichni, ale pojďme se teď podívat na ty zuby.“

Usednu do zubařského křesla. Sestra mi připne ochrannou náprsenku a na oči nasadí brýle se žlutými skly. Vidím sám sebe v zrcadle na zdi. Bono z U2 vypadá ve žlutých brýlích charismatičtěji. Já tak akorát bezmocně. Zvláště v poloze ležmo.

Sestra mě nasvítí. Zubař si nasadí roušku přes ústa a požádá sestru o první nástroje. Ťuká mi do zubů čímsi kovovým.

„Tohle bolí?“

„Ne.“

„A co tohle?“

„Ne.“

Jakmile mi klepne na další zub, vyletím bolestí.

„Aha. Tak to je jasné. Pro jistotu uděláme rentgen.“

Zubař se svým sdělením obrací na sestru, která mi přiloží k tváři nějaké zařízení. Na dobu, než se snímek pořídí, doktor i sestra opustí místnost.

Nechtějí, aby je stihl osud manželů Röntgenových. A stěží vůbec budou manželé. Oba působí odtažitým dojmem, zejména on.

Snímek mé tváře se objeví na monitoru počítače. Zubař si ho dlouze prohlíží a pak se otočí ke mně.

„Tak. Tady to chce vyčistit kořen. Uvidíme, jestli se nám ho ještě podaří zachránit. Umrtvíme to?“

Přikývnu a sestra vytáhne dlouhou stříkačku kovové barvy. Zubař mi ji hned vrazí do dásně. Je to tak protivný pocit, že bych nejraději byl co nejdál odsud. Nebo pod narkózou.

Zubař si spustí roušku níž a posadí se k počítači zkoumat rentgenový snímek. Vidím doktora v zrcadle na zdi. Možná si to jen představuju, ale vypadá stejně jako můj otec na těch dvou fotkách, které máma zapomněla zničit.

„Chvilí potrvá, než anestetikum zabere. Jak jste to mohl nechat zajít takhle daleko?“

„Byl Onni Kirnuvaara váš otec?“

„Jak dlouho vás to už bolí?“

„No, možná tak dva měsíce.“

„A to vás nenapadlo přijít dřív?“

„Objednal jsem se k našemu obvodnímu zubaři, ale nedostal se k němu. Asi že bolest nebyla dost ukrutná.“

„Aha. Ty vaše dásně taky vypadají dost děsivě. Čistíte si zuby ráno i večer?“

Zalžu přikývnutím. Opravdu nemám každý večer náladu a každé ráno čas, abych si čistil zuby.

„Měl byste si je čistit líp. Používáte vůbec zubní nit?“

„Moc ne.“

Nepoužívám ji nikdy.

„To je vidět. Nit by vám prospěla.“

„Ještě k tomu vašemu otci. Vyrůstal jste...“

„Cítíte to?“

Umlčí mě potukáním na zub. Slyším klepavé zvuky nástroje, ale bolest už necítím.

„Nebolí to.“

„Výborně.“

Zkouším se ještě ptát na příbuzenské záležitosti, ale to už mi nacpe do pusy pár hadiček.

„Podáš mi diamant do turbíny?“

Sestra mu podá vrtáček a zubař začne. Vrtačka vydává pištivý zvuk.

„Středně velkou frézku.“

Sestra mu podstrčí nový nástroj. Rovnoměrné drhnutí nebolí, ale jako obvykle mi připadá odporné. Když zubař skončí s drhnutím, obhlídne zub pomocí zrcátka. A požádá zase o nový nástroj.

„Potřebuju pulpeextraktor pětadvacítku.“

Sestra mu to podá. Ať už je to cokoliv, doktor se mi tím teď šťárá v kořeni zubu. Bolest je psychosomatická, umrtvení zabírá, ale pouhé pomýšlení na jakýsi traktor pětadvacítku mi roztřeše celé tělo. Svírám područky, až mi bělají klouby. Sestra si všimne mého napětí. Z těch dvou je schopna soucitu s bližním jen ona.

„Snažte se uvolnit.“

Přikývnu na souhlas a trochu se uvolním. Předtím jsem byl uvolněný jako železný sochor, zatímco teď jsem odvázaný jako při oslavných proslovech na počest osmdesátin bigotní babičky.

„Podáš mi teď čtyřcítku na distální kanálek?“

Tam se skrýval celý problém. V ústech každopádně cítím hnis, jak čtyřcítka otevřela distální kanálek, či co to sakra vlastně je. Uvědomuju si, že kořen se zanítil a teď odtamtud mizí tlak, jenž byl příčinou škrubavé bolesti.

„Necháme to zklidnit. Připrav mi zatím tříprocentní hypochlorid.“

Zůstanu sedět na křesle. Zubař opustí místnost. Nejspíš aby se vyhnul otázkám na příbuzenství. Sestra se snaží udržovat náladu komentováním slov písničky, která vyhrává v rádiu, a podzimního počasí, jež panuje za oknem. Najednou prolomí ledy.

„Vážně jste si oba podobný. Tak nějak podivně, vzezřením či co.“

„Kdo oba?“

„Vy a Esko, zubař.“

„Víte něco bližšího o jeho rodině?“

„Ne, náš vztah je založený na zubech.“

Dveře se otevrou a sestra se rychle vrátí k práci, předstírá, že nikdy nemluví s nikým o ničem osobním.

„Tady je připravený ten hypochlorid.“

„Děkuju, takže co kdybychom pokračovali?“

Po zle chutnajícím hypochloridu cítím, jak zubař plní vyvrtnou díru. Nakonec zarovnává plochu zubu.

„Nepřekáží to?“

„Ne.“

„Dobrá. Tak to bychom měli, dal jsem tam léčivou vložku. Jsou to dvě různá plniva, není třeba se znepokojovat, pokud

se vrchní rozpadne. To druhé určitě vydrží. A léčbu musíme ještě za čtyři týdny dokončit. Tady je účet, uhradte ho v pokladně a domluvte si novou návštěvu.“

Zůstanu ohromeně stát s účtem v ruce. Zubař vzhledne zpoza brýlí. Z výrazu jeho tváře čtu, co tam ten panák ještě stojí?

„Chápete, že jsme možná bratři?! Zrovna jste zjistil, že třeba máte bratra. Taková informace se nekvituje vystavením účtu za pročištění kořenovejch kanálek!“

„Já se starám jen o zuby.“

Sestra řekne, že si odskočí na toaletu, a vyklouzne z ordinace.

„Mohl byste mi jen říct, co víte o svém otci?“

„Tak poslyšte. Já jsem zubař a brzo mi bude šedesát. V tomhle věku už nehledám pro svůj život nové nuance a tyhle spekulace považuju za nuance. Objednejte se také na ústní hygienu kvůli odstranění zubního kamene a používejte tohle.“

Vrazí mi do ruky krabičku dentální niti, otevře dveře a zvolá:

„Pan Sinivuori!“

Odejdu namíchnutě uhradit účet.

Esko

Sakra, zatraceně.

„Promiňte, trošku mi to ujelo. Nebolelo to?“

„Ne.“

Během ošetření mi nezvykle ujela ruka. Pacientovi teče z dásně krev, ale našťástí se nestalo nic horšího.

Viníkem je předešlý pacient. To musel přijít uprostřed ordinačních hodin, aby mi zamíchal myšlenkami, když je v mém životě všechno v pořádku? No, úplně všechno ne, vždyť z pohledu nestranného pozorovatele žiju osaměle a nevesele, ale všechno je tak uměřené, jak má být.

Člověk dosáhne štěstí ve chvíli, kdy přestane snít. Jistě, já jsem po svých kořenech dlouho toužil. Jenže touha mi rodiče nenavrátí, a kdyby přece, tak by mi stěží nějak rozumně zdůvodnili, proč mě odložili. Anebo pak měli důvod natolik rozumný, že je zbytečné ho zpochybňovat.

Se svým současným životem jsem spokojený. Třebaže i já jsem míval v mládí sny. Za studií jsem si představoval, jak jednoho dne budu mít rodinu a budu pečovat v Hollywoodu o zuby filmových hvězd. Může se člověk jako zubní lékař vyšvihnout výš?

Sny se rychle rozplynuly. A osamělec prodírající se nudnou všedností určitě nežije o nic horší život než otec rodiny vystresovaný kvůli budoucnosti svých dětí. A stejně tak ani finský pacient, jemuž zdravotní péči hradí zaměstnavatel, není o nic horší klient než filmová hvězda.

Oba se podřizují vrtačce, oběma zkusíme zachránit, co se zachránit dá. Snažím se pacienty vyprovázet zpátky do světa s lepšími zuby. To je nejdůležitější. Zuby jsou zrcadlo duše. Z toho soudím, že duše toho všetečného Kirnuvaary moc krásná není.

Ošetřil jsem posledního dnešního klienta. Rovněž sestra udělala svou práci a já zůstávám na klinice sám, že vyřídím papírování.

Prohlížím si rentgenový snímek zubů Pekky Kirnuvaary.

Nepřemýšlím, jestli jsme příbuzní. Ale okamžitě to vystalo, když se jeho jméno objevilo na monitoru. A vše se

ozřejmilo, jakmile jsem uviděl jeho chrup. Chybí mu pětky. Mně taky, a chybějící pětky, to je dědičná záležitost. Pětky pravděpodobně chyběly mému otci nebo matce. Nejspíš otci, když chybí i tomu zpropadeně dotěrnému Kirnuvaarovi.

Ale co to sakra se svým chrupem prováděl? Přinejmenším si ho nečistil. Zase jeden z těch, na jejichž dásních je vidět, že si zuby čistil jako vztekly deset minut před příchodem do ordinace, ale nenamáhal si je čistit tehdy, když měl.

Víc než chrup mnou otřásla moje první reakce, když mi došlo, že je můj příbuzný. Chtělo se mi brečet. Chtělo se mi udělat to, co dělávají mladí při každém setkání. Co to je? Obejmout ho, měl jsem chuť ho obejmout. Měl jsem chuť obejmout bratra.

Ale kam by to vedlo? Kdybych věc přiznal, vyvolal bych hromadu dalších otázek. Musel jsem zabít tu zvláštní touhu brečet a objímat, protože to by rozhodně nevedlo k ničemu dobrému.

Udělal jsem to, co v podobně choulostivé chvíli obvykle dělávám, myslel jsem na něco jiného. Myslel jsem na sex s nějakou krasavicí. Na to myslím často. V praxi jsem to nikdy nezažil. Tahle myšlenka nepomohla, a tak jsem si představoval, jak stejné ženě čistím kořenové kanálky. Zpravidla to odvané myšlenky správným směrem. Představa musí být realistická, aby zapůsobila.

Lepší bude zapomenout a žít dál. Dělat to, pro co jsem stvořen. Ošetřovat zuby, jíst zdravě a chodit běhat. Tak si udržím výkonnost a můžu pracovat do pětasedmdesáti. Zbylých deset let to se svými myšlenkami už nějak zvládnou. Nepotřebuju k tomu otce. Ani jiné příbuzné.

V životě jsou tři velké otázky. Kdo jsi? Kam jdeš? Umrtvíme? Osobně umím odpovédět jen na poslední. Umrtvovat má smysl. Zejména city.

Pekka

V uplynulých týdnech jsem měl mockrát chuť zavolat svému bratru. Tedy tomu uzavřenému zubaři, který je možná můj bratr. Ale odmítl mě s takovou vervou, že bude lepší nechat ho na pokoji. Sejdu se s ním, až mi bude dokončovat čištění kanálků.

Děti jsou na víkend u mě. Každý druhý víkend, s tím moje manželka souhlasila, když se rozvod detailně probíral u soudu. Dětem prospívá, mají-li jeden stabilní domov. A teď je to shodou okolností matka, kdo jim stabilitu dokáže zajistit. Navzdory tomu, že dokud jsme bydleli společně, dělili jsme si odpovědnost rovným dílem.

Děti vyzvednu jako normálně v pátek odpoledne před domem své exmanželky. Skoro dva týdny vzájemného odloučení je dlouhá doba. Děti mě sice hned přiběhnou obejmout, ale cítím z nich lehkou obezřetnost. Tuším, že si v duchu říkají, kdopak to je a jak ho máme brát.

Starší dítě, dcera, mi předá lístek, v němž její matka sepsala nezbytné pokyny včetně seznamu zabaleného oblečení, zdravotního stavu a denního spánkového režimu mladšího bratra. V mluvené komunikaci na tom s matkou dětí nejsme zrovna moc dobře. Z jejího rozhodnutí.

Zamířím s dětmi k tramvajové zastávce na okraji parku Karhupuisto. Park se chystá na zimu. Stánek má ještě otevřeno, o čemž svědčí pár vystrčených stolků a několik zákazníků zachumlaných do dek. Na parkových lavičkách už nevysedává nikdo.

Kladu dětem povinné otázky a jako normálně se mi dostává útržkovitých odpovědí „docela dobrý“.

Děti si na mě samozřejmě zase zvyknou. Odcizení pomine během pár hodin. Nejpozději ve chvíli, kdy je uplatím sušenkami a zmrzlinou.

Vždycky pomine, ale pokaždé bolí. Vlastní děti se musejí každý druhý víkend znovu seznamovat se svým tátou. Kdyby tak věděly, jak se na tuhle chvíli vždycky těším. Z tohoto pohledu je zvláštní, když si vzpomenu, jak jsem z nich býval vyřízený. Únava mě kolikrát zmáhala tak, že se málem změnila ve zlost. A možná i změnila.

Byla to pochopitelně moje chyba.

Svou exmanželku Tiinu jsem poznal za studií. Okolí nás považovalo za snový pár. Možná jsme jím i byli, svého času. Copak tak nevypadají všechny páry? Bulvární tisk v jednom kuse informuje o překvapivých rozvodech.

V našem vztahu byly i dobré chvíle. V duchu norem střední třídy jsme dodrželi časový rozvrh pro chození, společné sestěhování, pořízení vlastního bytu a po fázi snů o dětech i pro příchod do jiného stavu. Tak jak se patřilo.

Po narození prvorozené dcery jsme se přestěhovali do řadového domku v idylické vilové čtvrti. Tou dobou sounáležitost ještě nevymizela a nebylo ji třeba vědomě upevňovat organizovanými sousedskými setkáními. Čtvrť prostě byla taková. Borůvkový koláč se nosil sousedům na ochutnání a hrábě si člověk mohl kdykoliv půjčit bez ptaní. Prostě idylka.

Zlá představa vpadla do mé pesimisticky založené mysli už na předváděčce v našem budoucím domově. Když se člověk za zeleného letního dne procházel naší čtvrtí, bezděčně si pomyslel, odkud se tu vezmou dostatečně idylický lidi? Vážně si tohle všechno zasloužíme? Čas a architekti vytvořili příliš krásné místo.

Zůstal jsem s dětmi na rok doma, když synovi byl rok a dceři tři. Pro nás muže, kteří jsme prosazovali rovnoprávnost, bylo důležité jít také praktickým příkladem. Chtěl jsem ukázat, že umím nést zodpovědnost. Chtěl jsem ukázat manželce, že to zvládnou.

Ani mě nenapadlo, abych kupoval dětskou výživu. Jídlo muselo být bio, z čistých surovin. Naši idylu jsem hledal v biobedýnkách, které k nám na náves vozili dvakrát týdně, a všechno jsem dělal tak zatraceně důkladně.

Na ráno jsem patlal ovesné kaše. Nakrmil jsem děti a vyrazili jsme do parku. Každý den, ať přšelo nebo svítilo slunce. A tam jsem si dosyta užíval onoho jednotvárného postávání s dalšími stejně smýšlejícími rodiči. Samozřejmě je zábavné sledovat, jak se děti vyvíjejí, jenže za jeden den zas tak extra velké změny nepřijdou.

Před narozením prvního dítěte nám všichni říkali, že s děckem člověk nikdy nemá dlouhou chvíli. Větší omyl nelze vyslovit. Jestli někde zažívá dlouhé chvíle, tak v parku, kde postává s potomkem.

Ale všichni se snaží předstírat, že to je nádhera. Práce neuteče, naše volba je správná. Školka je pro tak malé děti moc drsná. Brzdí rozvoj dětské dušičky.

Dokonce jsem do školky nevodil ani starší dceru, třebaže jí chyběla společnost vrstevníků. Když o tom teď s odstupem a subjektivně přemýšlím, školka by objektivně vzato byla pro naši rodinu tou nejlepší alternativou.

Byli jsme unavení, ale solidární s jinými rodiči. Nabízeli jsme výpomoc a poslouchali nářky. Nicméně podvědomě jsme soutěžili. Soutěžilo se o to, kdo je nejpraktičtější, ale zároveň nejvynalézavější. Nejbezstarostnější, ale nejstarostlivější. Cíl byl jasný. Nejdokonalejší, ale nejlidštější.

Rodiče usilovali o tak výrazné, navzájem se vylučující protiklady, až se to celé začalo hroutit. Alespoň u mne. Z nádherných dětí se za nejhorsších dnů stávali nepřátelé.

V chování dětí mi nejvíc lezla na mozek nelogičnost. Vždyť kolikrát jejich konání nedávalo žádný jasný smysl. Ráno se šlo s křikem na dětské hřiště. Jenže za pár hodin naopak nechtěly po dobrém odtamtud.

Nejvíc mě frustrovalo, když jim člověk připravil něco obzvlášť suprového. Dovolil jim jet do parku na kole nebo je vzal do lunaparku. Jakmile zábava skončila, následoval dvakrát silnější křik. Další důkaz, že zábava nemá smysl.

Situaci pomáhalo, že ani před dětmi jsem si života nijak zvlášť neužíval. V každodenním životě s dětmi mě různé věci štvaly jako dřív. Nedivím se, když člověk pod tím tlakem nemůže dál. Ani já nemohl. Bohužel.

Dívám se, jak si děti hrajou v obýváku na zemi. Nic bych nedokázal milovat víc. Teď už se můžu smát dobře, kdy jsem smýšlel jinak. Bylo by to určitě nejlepší období mého života, kdybych zvolil bezstarostnější přístup. Jenže jsem toho nebyl schopen. Chtěl jsem být tak silně přítomen, že jsem se brzy stal zcela nepřítomným.

Chtěl jsem svým dětem vynahradiť chybu, kterou udělal můj otec. Potřeboval jsem asi někoho, kdo by mi řekl, že mezi otcem, který opustí své děti, a tatškou, který vyšiluje na rodičovské, existují i jiné alternativy.

Do podobné situace se patrně dostali i mnozí další. Přinejmenším ti, kteří se zapojili do závodů v rodičovském zbrojení.

Idyla se brzy začala kácet spolu s kostkami rozvodového domina. Člověk, který dělá náročnou práci, s respektem k minulosti renovuje starý domek, přispívá humanitárním organizacím, sleduje trendy ve výživě a připravuje svému dítěti

biokaši z ovesného mléka, je brzy příliš unavený, aby ještě pečoval o vlastní vztah s partnerem. Vzdá to, zavede děti na hamburger a sebe na pokraj zhroucení.

Náš byt jsme prodali dalším. Staré tapety jsme s nadějí přelepili novými. Tapetové vzory se mění, člověk nikoliv. Ačkoliv někdo přece jen může uspět tam, kde jsme my zklamali.

Část rozvedených pokračovala i po rozvodu ve hře na idylu. Jednohlasně vytrubovali, rozvádíme se s ohledem na děti. Nehádáme se před nimi a odteď jim i nadále zaručíme vyvážený život.

U nás to takhle hezky neproběhlo. Žena našla v sousedovi vzrušivější alternativu a ze svého odchodu obvinila mě. Nedával jsem jí prostor k dýchání. Nepřijal jsem sám sebe. Jako otec jsem byl příliš labilní.

Ačkoliv předchozí rok jsem byl já onou stabilní instancí, která se starala o děti, zatímco manželka pracovala. Vyzvala mě, ať se jdu léčit a zkoumat svá traumata. A pak mi vmetla to nejbolestnější: „Tys ses nikdy nesrovnal s tím, že tvůj táta odešel!“

Byla to jen záminka. Ve skutečnosti ode mne vyžadovala nemožné. Uvědomil jsem si to, když jsem se šel do obchodního domu podívat po kufříku na nářadí.

V regálu ležel růžový kufřík. Barva měla určitě pomoci nějaké osaměle žijící ženě překonat ostych, aby si koupila vlastní schránku na nářadí.

Mně se ten kufřík jevil jako utopistický zrcadlový obraz. Přesně takového muže současný svět očekává, přesně takového mě Tiina chtěla mít. Pevného a praktického, ale zároveň jemného a pozorného.

Nebyl jsem toho schopen. Prostě jsem se nestal růžovým kufříkem na nářadí.

Občas jsem pod náparem nejhoršího rodinného stresu dokonce rozuměl svému otci, který mě opustil. Narození dítěte je nejrozporuplnější záležitost v životě. V náručí držíte největší lásku na světě, která je na vás zcela závislá.

Tohle vědomí vyvolá v normálním člověku paniku. Nic není jako dřív. Žádný div, že někdo před odpovědností uteče.

Je jasné, že dítěti se přihodí ledacos nepříjemného. Na jeho cestě číhá tolik nebezpečí. Doprava, tmavé uličky, drogy, druhý stupeň základní školy a život vůbec.

Nesmyslný strach nabývá na síle v těch nejhezčích okamžicích. Když dokonale krásné dítě hledí mezi večerní pohádkou a usnutím do stropu potemnělého pokojíčku, přemýšlí o událostech uplynulého dne a možná si dokola přeřikává cosi o zahlednutém vlaku nebo psu.

V očích dítěte se zračí pevná víra ve vlastní rodiče a dobrotu světa. To přináší útěchu, ale po ní přichází úzkost. Jak a kdy tomu tvorečkovi říct, že tenhle svět ani zdaleka není tak příjemné místo? A pak člověk začne dumat nad tím, kdy se z toho důvěřivého, krásného človíčka stane stejná lidská troška jako z jeho tatínka.

Tak jako většiny věcí, i otcovské role je možné se zhostit několika různými způsoby špatně. Zatímco můj otec nebyl přítomen vůbec, já zase na počátku až moc. A teď jsem pro změnu s dětmi příliš málo.

Páteční večer nakonec běží bez zádrhelů. Připravil jsem zapékané celozrnné těstoviny se sójovým masem, chutnají oběma. Večeři korunuje zákusek v podobě zmrzliny.

Po jídle hrajeme hry a užíváme si, že jsme spolu. Táta je zase táta. Dcera se po vykoupání ještě kouká na film. Jejího mladšího brášku mezitím ukládám spát. Před usnutím mu

čtu Krtečkova dobrodružství. Krteček chce auto, protože jeden pejsek ho taky má.

Tak to je i u lidí, bylo by jim skvěle, kdyby se neměli s kým srovnávat. Vždycky se najde někdo, u koho se nám zdá, že je na tom lépe než my.

Po čtení zhasnu lampičku. Unavený capart hledá počátek snu. Zpod okraje závěsů k nám proniká dostatek světla, takže na sebe vidíme. Tříletý drobek se na mě dívá důvěřivě. Nevím, jestli si to jen představuju, ale ten pohled je milující. Dokonce příliš milující, vezmeme-li v potaz, že do hry vstupuju jen ob víkend. A ne vždycky dokážu být milující otec. Současný muž mé exmanželky se ve všedním životě mých dětí vyskytuje podstatně víc než já.

Syn na mě ospale mhouří modrá očka. Víím, že co nevidět usne, už dvakrát zívá a po třetím zívnutí se mu obvykle zavřou víčka.

„Jsi krásný, skvělý kluk. Miluju tě.“

Nevím, jestli tomu rozumí. A jak by vůbec mohl? Ani já tomu nerozumím. Tohle se nedá vyjádřit žádným jazykem. Jak hodně táta miluje. A pak se očička pevně zavřou.

Zcela mi důvěřuje. Vložil celý svůj život do mých rukou. Snad jsem to i já tak udělal se svým otcem. Zůstanu vedle synka chvíli ležet. Hladím ho po vláskách a poslouchám jeho trochu rýmovatý dech.

Za jednu věc jsem vděčný. Stihli jsme s exmanželkou počít dvě děti, než jsme jeden druhého začali nesnášet. To je úleva. Já jsem vyrůstal bez sourozenců a bez otce. Dalo se to celkem snést, ale často jsem si přál mít bratra nebo sestru.

Upravím kloučkovi ještě odkopanou příkrývku. Vrátím se do obývacího pokoje, kde je dcera pohroužená do disneyovského světa pohádek o princeznách. Sednu si vedle ní a pohladím ji po hlavě.

„Co bys řekla, kdybyste poznali nového strejdu, tatínkova bratra?“

„To se jako narodil?“

„Ne, nenarodil. Nebo vlastně jo, ale už mu je skoro šedesát. Je zubař.“

„Fuj.“

„Miláčku, běž si vyčistit zoubky a spát.“

Moje děti už nemají ani jednoho dědečka. Extchán zemřel před rokem. A mého otce ani neuměly postrádat. Jak by jim mohlo chybět něco, co pro ně nikdy neexistovalo?

Dcera se na mého otce jednou zeptala, na dědečkově pohřbu. Rozzlobila se na mě za to, že nemá druhého dědu, protože od toho mrtvého dostávala při každé návštěvě dvacku. Jenže pak při jarním přehazování gum došlo k infarktu a peněžní kohout vyschl.

Na pohřbu dcerka nahlas pronesla, že to je poprvé, co pojede z Riihimäki s prázdnýma kapsama. To vyvolalo mezi smutečnými hosty smích. Byla to ta nejupřímnější věta na celém pohřbu. Neboť jak by se dalo hezky říct bez urážky: Můj tchán byl praktik, který si důsledně zakládal na svých právech a dobrosrdečnou náladu raději nechával na ostatních.

Zkrátka protivný dědek. Ale byl aspoň tady. Mizerný otec, který je nablízku, je určitě lepší než dobrý otec, který zmizel. Kdo je pryč, je zpravidla ten špatný.

Čtu pro změnu pohádku dceři. Tiše, abych nevzbudil jejího brášku, který funí pár metrů odsud. Ani ji nedočtu, protože školním týdnem uondaná posluchačka usne už na druhé stránce.

Sám jsem tak unavený, že z večera už nic nebude. Vyčistím si zuby. Vyplivnu pastu z pusy a umyvadlo se rudě zbarví. Sakra, proč se mi ty dásně tak rychle zanítí? Včera večer jsem

si asi pro únavu zapomněl zuby vyčistit a dneska mi z nich teče krev. Do hajzlu! Vždyť noha se taky hned nezanítí, když si ji jeden večer neumyju. Kromě zubů se můžou takhle zákeřně zanítit už jen partnerské vztahy.

Podívám se do šuplíku a tam to leží. Nevinně vyhlížející škatulka s dentální nití od zubaře. Jednoduchý a nenáročný způsob. Stačí pět minut každý večer.

Zůstalo u jediného pokusu. Pekelně to bolelo a krev crčela. Přitom nic snadného, nejdřív nit nechce mezi zuby zalézt, a pak, když člověk trochu zabere, zařízne se mu hluboko do dásně.

Musí přece existovat nějaká jiná metoda. Člověk chodil po Měsíci, vylezl na Mount Everest, postavil v Tuuri uprostřed pustiny prosperující superobří nákupní centrum a na tohle nedokázal vymyslet něco méně bolestivého?

Vypláchnu si ještě jednou, ale bezvýsledně, jdu spát s pachutí krve v puse. To mi na mysl přinese jak toho proklatého zubaře, tak exmanželku. Načež mám v ústech pachutí krve jak duševní, tak fyzickou.

Víkend s dětmi byl dokonalý. Prohlásily, že by chtěly chodit častěji. Nemyslím, že by to vyplynulo z mého podněcování nebo z přebytku laskomin. O to větší byl kontrast na počátku týdne. Zase jeden neplodný rozhovor s bývalkou ohledně péče.

Už se rozhodla. Její nová rodina se nachází ve stavu budování, a proto je také důležité, aby naše děti a děti jejího manžela spolu trávily co nejvíce času. Já proti tomu nic nenamítám, ale mrzí mě, že nevnímá můj pohled na věc.

Poděkovala mi, že jsem ji přiměl přemýšlet o vlastním životě. Má v úmyslu odejít na rok z práce a udělat si terapeutický kurz. Jde o nějakou krátkou terapii zaměřenou na řešení.

Ta informace mě hluboce zasáhne. Nikoliv sama o sobě, je dobře, když lidé hledají sami sebe a štěstí. Onou drsnou zprávou ale je, že se bývalka chce stát zrovna terapeutkou. Holka, se kterou jsem chodil na gymplu, šla nakonec studovat psychologii. Také první přítelkyně na vysoké přestoupila hned po našem rozchodu z politologie na psychologii.

V dobrém partnerském vztahu se lidé činí navzájem lepšími. Já ze svých lásek dělám terapeutky.

Scházím dolů po ulici Neljäs linja a mířím do mučírny. Prohranou naději na změnu v rozdělení péče bych nejraději spláchl pivem, ale jsem objednaný k zubaři.

Odjakživa jsem celý tenhle profesní cech nenáviděl. Máma mi vyprávěla, že jako dítě jsem plivl svému zubaři Antonenovi do obličeje.

Mou zlobu ještě navrch okořeňuje fakt, že zubař je možná můj bratr. Každopádně je to absolutně nesnesitelný jedinec, který se odmítá bavit o něčem, co by zajímalo každého rozumného člověka na světě.

Ale jeho ne. On je zubař. A na těch není nic pozitivního. Už v dětství to u našeho zubaře bylo strašné. Ohavně to tam páchlo, doktor i sestra nepřívětiví a každý zákrok šíleně bolel.

Kromě nášlapného odpadkového koše tam nic dobrého neměli. Vzrušovalo mě, že se kelímek s obsahem červené tekutiny dá vyhodit do koše, který se samočinně otvírá šlápnutím na pedál.

Ale kdo se může dát na obor, jehož jedinou dobrou stránkou je koš s pedálem? Takového člověka neláká nic jiného než sadistická touha ubližovat.

Teď čekám na sadistický zákrok. Čtu si na recepci drby v bulvárním plátku *Sedm dnů*. Oblíbený moderátor prý udržuje vášnivý vztah s modelkou. Odkud to v těch novinách vědí?

Vždyť ti dva můžou svůj společný čas trávit nesexuálně, sledováním filmů.

Co kdo o kom ví? Já vypadám jako úspěšný představitel módního tvůrčího klastru. Ačkoliv ve skutečnosti jsem lidská troska žijící pod křížovou palbou sporu o péči a pocitů zavrženého dítěte, troska, jíž v ústech hnijí zuby.

„Pan Kirnuvaara!“

Dovnitř mě volá můj domnělý bratr. Noviny, přinášející hromadu domněnek o osobním životě lidí, mrštím do koše.

Vlastně to je pozitivní překvápko. Na základě mrazivého pocitu z předchozího setkání jsem si byl jistý, že mě přehodí k nějakému jinému kolegovi, ale nestalo se tak.

Jak vidno, považuje za svou odpovědnost dokončit ošetření sám. Cítí odpovědnost také jako příbuzný?

Nechám ho pracovat a neobtěžuju ho otázkami. Píchnu mi do dásně anestetikum. Opravdu to dost zabolí, schválně to provedl bolestivě. Těmhle šprýmy se oni pak mezi sebou chlubívají. Já bych to alespoň tak dělal, kdybych byl zubařem.

„Můžu zatím provést základní prohlídku chrupu, než začne anestetikum působit?“

„Klidně, jen do toho.“

Prochází mi zuby jeden po druhém a křičí číselné kódy na sestru, která je zapisuje do počítače. Nějaké pětky mi zřejmě chybí.

„Jak se vám mohly tak hrozně zanítit? Vypadají hůř než poslední.“

„Co myslíte?“

„Dásně.“

„Nevím.“

„Používal jste nit, kterou jsem vám dal?“

„Ne. Tedy jednou jsem ji vyzkoušel.“

„Proč jen jednou? Mělo by se to dělat každý večer, a když to člověk stihne, tak i ráno, je to otázka priorit.“

„No, já zubní nit moc vysoko nepriorizuju. Bolelo to, dásně mi krvácely.“

„V tom to svým způsobem celé spočívá. Ony se pak zahojí. A tady vidím počínající kazy. Mohl byste...“

„Mlčte a ošetřete mi ty zuby. Nikdo nejsme dokonalej. Všichni mají špatný stránky, já zrovna náhodou zuby.“

„Ale ty záněty se odtud šíří dál. Ovlivňuje to celé tělo.“

„A že tamto neovlivňuje to vaše...“

„Co?“

Snažil jsem se ho neobtěžovat příbuzenskými záležitostmi, ale co člověk nadělá. To on začal být protivný.

„To vaše zatracený uhejbání! To vážně nemůžete mluvit o tom, jestli nejsme příbuzný? Budu tu pitomou nit používat třeba každéj večer, když něco řeknete!“

„To by mělo být samozřejmé.“

„Co jako? Že jsme příbuzný?“

„Ne, používat tu nit. Já jsem zubař, ne genealog.“

„Neznám vás ještě jako člověka, takže mi nezbývá než vás urážet na obecné úrovni. Víte, co jste vy zubaři zač?“

„No?“

„Máte na duši nějakéj zatracenej šrám, že se neodvažujete o ničem mluvit, a pak se utrhnete ze řetězu a mučíte lidi, který bezmocně sedí v křesle. Nabeton byla vynalezena i bezbolestná péče, ale vy se na nějaký výroční konferenci dábělsky usnesete, že to neprozradíte...“

„Takže?“

„Co takže?“

„Máte ještě něco, nebo se postaráme o chrup?“

Umrtnění začíná působit, ale ještě jsem schopný mluvit. Opravdu jsem ještě neskončil.

„Kdybyste sakra aspoň okomentoval, co jsem řekl!“

„Jo, do jisté míry to taky tak vidím. Je jednodušší mít ambulanci na klinice než čelit pravdě o sobě samém. Ale copak na tom není založený celý život?“

„Na čem?“

„Snažíme si život co nejvíc usnadnit. A takovým usnadněním bývá, že člověk odstraní problémy. Jejich odsouváním situaci jen zhorší.“

„Mluvíte o zubech nebo o otci?“

„Mým základním pravidlem v životě je, že vždycky mluvím o zubech. A teď je nutné odstranit tenhle problém.“

Provádí stejné úkony jako minule.

„Musím ho otevřít ještě trochu víc.“

„Proč?“

„Jinak se mi nepodaří kořen vyčistit. Na zub pak uděláme korunku.“

„Bude to drahý?“

„No, na cenu se podíváme potom. Otevřete pořádně ústa. Nafotím si stávající zub kvůli tvaru korunky.“

Rejdí mi plastovou kamerkou v puse. Záběr je vidět na monitoru počítače, který stojí vedle.

„S těmi předními zuby by se mělo něco udělat.“

„Proč?“

„Tyhle pryskyřičné korunky jsou v dost špatném stavu. Co jste s nimi prováděl?“

Nemám sílu poslouchat další kritiku. Zvednu se z křesla. Nástroje spadnou z podnosu. Vytrhnu bratrovi kamerku z ruky a třísknu s ní o zem. Tak silně, až se rozletí.

„Do prdele, kdo má to vaše moralizování pořád poslouchat!“

„Rozbil jste tu kameru.“

„Zaplatím ji.“

„Nezaplatíte.“

„Proč bych nezaplatil?“

„Je moc drahá, abyste na ni měl. Skoro dvacet tisíc eur.“

„Můžu ji splatit svou prací. Tu vaši kliniku vybrendujeme do novějšího levlu. Po pravdě vizuálně vypadá jako někdy z roku 2007.“

„Tak tomu je. A mám pocit, že to pořád funguje. I vy jste přišel.“

Měl jsem rozbít něco levnějšího. Jenže v náhlém záchvatu zuřivosti člověk většinou tak racionálně neuvažuje.

Zubař se pokouší oživit kamerku, kterou jsem rozmlátil. Sestra rozpačitě sbírá nástroje ze země.

„Často takhle ošklivě ztrácíte nervy?“

No jo. Ztrácím? Málokdy, ale občas bohužel ano.

„Kdysi jsem je už jednou ztratil, hodně škaredě.“

„Taky vás to přišlo na dvacet tisíc?“

„Ne. Na mnohem víc. Na podstatně víc.“

Esko

Snažil jsem se svými otázkami uklidnit situaci a ten člověk se rozbrečel. Teď mi tu v ordinaci potahuje a přísahá, že všechno zaplatí, loví z kapsy platební kartu a brečí.

Sestra zase není nikde vidět, ta by s ním uměla jednat. Já ne. Snažím se ho utěšit, jak jen jsem toho schopen. I když tuším, že za výlev citů nemůže jen rozbitá kamerka.

„Copak to nejde uhradit z pojistky?“

„To asi ne. Vždyt nešlo o nehodu.“

„Do hlášení prostě napíšu, že můj dlouho nezvěstný příbuzný třískl kamerou o zem, aby projevil vděk za slevu na provedené zákroky.“

Neusiloval jsem o vtip, ale muž se trochu zasměje. A taky pláč ustává.

„Ne, já to samozřejmě uhradím.“

„Nejdřív se podíváme, jak moc se rozbila. Nemyslím to zle, ale máš ty zuby dost zkažené a já bych je chtěl prostě spravit. Snažil jsem se jen zeptat, jak to, že máš zuby v takovém stavu.“

„Asi že jím hodně bonbony.“

„A proč ty bonbony musíš jíst?“

„Byla by chuť dostatečným vysvětlením?“

„Ne. Mrkev chutná líp.“

„Nechutná. Nikdo si po těžkém pracovním dnu nebo po rozvodu nevrve mrkev, aby se utěšil...“

„Ale měl by.“

„Nechme to bejt. Tohle nikam nevede. Mám za sebou tak posranej den, že to tvoje moralizování nesnesu už ani vteřinu.“

Pekka

Pod návalem emocí se blížím k domovu. Lidi na mě s údivem hledí. Až v předsíni před zrcadlem si všimnu, že na ubřečných očích mám stále žluté brýle a na hrudi mi visí ochranná náprsenka.

Jdu rovnou do kuchyně. Naštěstí ve spíži objevím sáček bonbonů, okamžitě si nacpu do pusy celou hrst. Jen abych se

pomstil svému psychopatickému bratrovi. Na pahýl stoličky se mi lepí gumoví medvídci.

Můj úprk, který byl projevem rebelského ducha, vydrží dva dny. Potom je třeba vrátit se k zubaři. Nedokončené čištění kanálků je ještě protivnější – je-li to vůbec možné – než můj pravděpodobný, vrcholně protivný příbuzný v zubařském oděvu.

Žena na recepci se snaží skrýt úsměv, když vstoupím dovnitř.

„Je tady Esko?“

„Právě má pacienta. Počkejte támhle deset minut.“

Pacient vyjde a Esko mě pozve dál. Vstoupím do ordinace se svěšenými rameny jako pokorný muž. Omlouvám se Eskovi i sestře. Vracím brýle, které mi posledně zůstaly na očích.

„Měl jsem trochu rozjitřený city. Než jsem přišel sem, pohádal jsem se ohledně péče o děti.“

„Však my už si s tím poradíme. Máš toho plné zuby, co?“

„Té záležitosti s otcem?“

„Ne, jídla. Protože ta korunka zůstala posledně nenasazená. Odešel jsi trochu nakvap. Tak se polož a nasadíme ji.“

Položím se na křeslo a Esko mi prohlíží stoličku.

„Jo, tohle už můžeme dokončit. Bude ti vadit, když si to znovu nafotím?“

„Nebude.“

Zubař si vezme do ruky stejnou drahou kamerku, kterou jsem minule třískl o zem.

„Co kamera?“

„Spravilo to pár náhradních dílů.“

„Uf.“

Snímek mé stoličky se objeví na monitoru. Zubař pohybuje myší a kreslí obrysy zubu. Zatímco ho tvaruje, barva zobrazeného zubu se mění.

„Udělám korunku stejnou jako ten předchozí zub. Potom to odešleme do tiskárny, nebo vlastně do takové frézy, která nám ten zub pak vyrobí.“

I v tomhle oboru technika do jisté míry pokročila. Odejdu do vestibulu čekat, než bude zub hotový. Sestra přijde za chvilku, že je vše hotovo, a vyzve mě k návratu do ordinace.

Zubař vtlačí zub na místo za použití jemné síly.

„Skousni. Nepřekáží to někde?“

„Možná trochu.“

Zubař mi vsune mezi zuby nějaký papírek a znovu mě vyzve, abych skousl. Potom zub vyloupne, lehce ho přebrousí a vrátí zpátky na místo.

„Co teď?“

„Přijde mi to dobrý.“

„Výborně, odnes to prosím do pece.“

Sestra odejde se zubem z ordinace.

„Necháme to zahřát v teplotě přes osm set stupňů. Zub ztvdne, získá správnou barvu a pak ho můžeme nasadit. Zatím jdi na chvíli do vestibulu, já mezitím vezmu jednoho pacienta.“

Můj výbuch vzteku očividně přiměl zubaře přemýšlet. Přestal s moralizováním a ošetřuje mě jako člověka, profesionálně. V životě se mi nedostalo tak dobré péče. Běžného obvodního zubaře, placeného z veřejných peněz, asi víc tlačí čas a určitě nemá tuhle moderní techniku.

Esko nanese na vyfrézovanou korunku nějaké lepidlo a potom i na zbylý pahýl stoličky. Vtiskne korunku na místo a vrazí mi do pusy nový nástroj. Pak z obou stran zubu vtlačí zubní nit. V dásni mě zabolí, ale vydržím to.

„Přijď za týden na kontrolu.“

„Co takhle se sejít ve volném čase?“

„Já mám volného času dost málo.“

„Na jedno pivo bys chvilku snad našel.“

„Pivo nepiju.“

„A co teda děláváš?“

„Chodím běhat.“

„Tak si zajdem spolu zaběhat?“

„Pod jednou podmínkou.“

„A to?“

„Dám ti do pořádku přední zuby. Stejně korunky, jako jsem dal na tu stoličku.“

„Nemůžu si to dovolit.“

„Neměj obavy, můžeš. Nebudu přece odírat rodinné příslušníky.“

Rodinný příslušník. V jedné a téže chvíli to zní nepravděpodobně, budí strach a přivádí k úžasu.

„Takže Onni je tvůj otec.“

„Ano. A pochopitelně jsem hned věděl, že jsme příbuzní.“

„Podle čeho?“

„Chybějí ti pětky.“

„Jaký pětky?“

„Ty zuby tady. Bývá to dost často dědičné. Tak co, dáme do pořádku ty, které nechybějí?“

Poklepe mi na přední zuby čímsi kovovým.

„Je to cítit?“

„Ne. Nic v nich necítím. Udělali mi něco s kořenama, když jsem byl na vejšce, a díky tomu mi pak ustaly ty letní záněty.“

„Co se ti přihodilo s těmi původními?“

„Vymlátil jsem si je, když jsem spad z kola.“

„To musíš jezdit na kole?“

„Určitě bych měl zuby v pořádku, kdybych proležel život ve sterilním prostoru. Nezačíněj zas s tím svým moralizováním. Už ses mi chvíli zdál bejt lidskej.“

Žádá mě, abych se stal jeho pacientem. Samozřejmě je to především profesionální zájem. Dělá se mu jednoznačně zle, když vidí zuby ve špatném stavu. Zvláště u rodinného příslušníka. Svým způsobem projevil zájem dozvědět se víc o otci.

Esko

Po práci jdu do nedalekého obchodu nakoupit stejné věci jako vždy. Stejně mléko, stejný chleba, stejný sýr, stejné lasagne, tedy jejich hotovou porci do mikrovlnky.

Snažím se střídat pokladní, aby si v obchodě nevšimli mého umanutého zaujetí pro určité potraviny. Ani nevím, proč bych ze sebe dělal člověka s touhou po experimentu. Netoužím ve svém životě po změnách. Nebo toužím? Vždyť se chci poznat se svým bratrem.

Před půl rokem jsem si změnil jméno na Kirnuvaara. Do té doby jsem byl Stenius. Tak se jmenovala rodina mých pěstounů, ale já jsem tam nepatřil. V té rodině je hodně zubních lékařů. Už jsem neměl sílu odpovídat na otázky, jestli jsem z těch Steniusových.

Ano, ale nejsem. A proto jsem si změnil jméno. Kirnuvaara bylo jediné jméno, které se mi nabízelo bez velkého papírování. Příjmení mé biologické matky se v žádných záznamech nenašlo.

Že bych podvědomě doufal, že mě někdo najde? Dělán chybu, když se ho chystám vpustit do svého života? Rozum

říká, že to nemá smysl, ale já je, srdce mluví jinak. I to je změna, naslouchám srdci.

Snad z toho nevyvstanou potíže. V každém případě je třeba dát mu ty zuby do pořádku. Když to neudělám já, hrozí velké riziko, že zůstanou nespravené. Běžný obvodní zubař placený obcí by ty přední zuby považoval za ucházející. Ucházející možná jsou, ale nejsou dobré. Ne dost dobré pro mého bratra.

Pekka

Sejdu se s Eskem následujícího večera v parku Tokoinranta nedaleko svého domova. Vedle na dětském hřišti řádí několik dětí na prolézačkách a kousek stranou se v podzimním větru klepou jejich rodiče.

Vyrazíme se společně proběhnout. Možná je to počátek něčeho většího. Biologicky už bratra mám, ale duchovně musíme k harmonickému sourozenectví urazit ještě dlouhou cestu.

Mám na sobě normální sportovní oblečení, neboli prodyšnou technickou bundu a běžecké kalhoty. Esko přijde na sraz ve dvacet let starých teplácích a v mikině s kapucí. V oblečení, které je zase v danou chvíli náhodou módní, ale on si ho nevezal kvůli tomu. Překvapivě se naveze do mé výstroje.

„Tebe tohle oblečení při běhu neškrťí?“

Svou poznámku určitě míní jako vtip, milé poštouchnutí. Problém je v tom, že má zcela neradostný výraz. Dokonce bez jediného náznaku sarkastického úsměvu. Jistě, při lakonic-kém humoru je možné zachovávat vážnou tvář, jenže Eskovi totálně chybí radost.

Uvědomím si to až ve chvíli, kdy si mu postěžuju na podzimní šed'.

„Docela to unavuje, když je takhle tma.“

„Aha, nějak jsem si nevšiml.“

„Vždyť je tak ponuro.“

„No, když to teď říkáš, tak asi je. Možná mám v povaze vidět v takových věcech užitek.“

„V jakých?“

„No, když člověk není čilý a veselý ani v létě, tak si pak na podzim nevšimne, že je unavený.“

Ani tohle není humor. Já taky nejsem žádná veselá kopa. Ale přesto mám pocit, že nejsem takový škarohlíd jako můj bratr. Já se alespoň usmívám uvnitř. Esko vůbec.

Mám dobrý důvod se neusmívat, módu. Na počátku 90. let byly v módě levisky 501 s pestrobarevnými nášivkami. Vezl jsem svoje džíny v igelitce ke spolužačce, která měla šicí stroj.

Při stoupání do kopce mi taška vzlítla do drátů. Letěl jsem obloukem přes řídítko a čtyři přední zuby skončily na ulici. Zubař mi na jejich místo nasadil nějaké plastové čepičky.

Peklo teprve mělo začít. Rána byla tak tvrdá, že kořeny zubů žily ve stresovém stavu. Za horkých letních dnů se zanítily. Zubař otevřel kanálky a já jsem v ústech ucítil zlověstně vytékající hnis. To se opakovalo tři léta.

Problém odstranil až chirurgický zákrok, který jsem podstoupil za studií. Rozřízli mi dásně a odstranili špičky kořenů. Problémy skončily. Ale napůl plastové přední zuby, jejichž barva u kořenů přecházela od šedavé k hnědé, mě trápily nadále.

Chodil jsem na školu, kde valná většina studentů pocházela z dobrých rodin a vlastnila dokonalý chrup. Můj životní prostor a stav mých zubů spolu neladily.

Všude jsem vídal bezvadné úsměvy a styděl jsem se za své zuby. Přestal jsem se usmívat. Moje podstata se změnila. Změnil jsem způsob mluvy i svůj smysl pro humor, aby odpovídaly stavu mého chrupu.

Rozvernost se změnila v lakoničnost. Ta je naštěstí v reklamní branži módní. Opravdu platí nepsané pravidlo, že před klientem se tváříme nevesele a neochotně. Tím ho přimějeme, aby si podvědomě vytvořil představu, že dotyčný musí být schopný, když je tak chladný.

Lakoničnost je také skutečně ve vzduchu, když s bratrem dusáme po písčité stezce směrem k Töölö. Před kavárnou Piritta se utábořilo pár desítek husí, které se chystají k odletu do teplých krajín.

Stoupáme do kopečka kolem psího hřiště. Plot odděluje výběh pro menší a větší psy. Dost hrubé rozdělení. Stejně, jako by člověk rozdělil otce do dobrých a špatných táborů. Ani nevím, ve kterém bych skončil. Nebo kam by se dostal můj otec. A kam průměrní?

Pokračujeme přes Most Ptačího zpěvu k Töölöskému zálivu. Esko za mostem zabočí doleva. Já sám běhávám vždycky opačným směrem. Skuteční Helsinčani prý běhají tak, že jim Töölöský záliv zůstane po levé ruce. My jsme očividně venkovani.

Cítím tvrdnutí v lýtkách a potřebuju pauzu na protažení.

„Můžem se protáhnout?“

Bratr odpoví přikývnutím. Zastavíme se na mostku vedle železniční trati a já si protahuju lýtka s oporou zábradlí.

Mlčení je obvykle protivné, ale teď mi připadá vcelku přirozené. On je můj bratr, copak musím pořád udržovat konverzaci? Jsme stejné krve, jsme stejně dobří i špatní.

Bratr přeruší mlčení.

„Sotva to dostavěli, a už to opravujou.“

Ukazuje na budovu Opery na protějším břehu, z jedné strany stojí lešení.

„Určitě jde jen o nějakou drobnou opravu.“

„Za peníze daňových poplatníků. Kolik už se do toho vrazilo, tak nesmyslně drahý projekt. Kolik zubařů by se za tu cenu dalo zaplatit?“

„Nejde přece všechno poměřovat zubařskou péčí.“

„No, tuhle zbytečnost klidně jo.“

„Třeba na takovou obranu se vynakládá ještě víc peněz.“

„Přesně tak, na vojně v přijímači jsem o tom pořád přemýšlel. Na střelbu protitankovými střelami prostředky byly, ale zuby se místo léčby trhaly jak na běžícím pásu.“

„Chtěl bys snad mít z Finska zubolékařskej stát? To zní ještě děsivěji než policejní stát.“

Esko neodpoví, zadívá se na visací zámky připnuté k zábradlí.

„Proč tu jsou?“

„Věší je sem zamilovaný.“

„Proč?“

„Asi je to nějaká přísaha věčný lásky, připnou zámek a klíček hoděj do moře.“

„Nic takového přece není.“

„Co není?“

„Láska.“

„Možná někde jo.“

„Není.“

Obhlížíme zámky pozorněji. Na jednom stojí „17. 6. 2012, Emma a Markus, Navždy“. Snažím se bratra přesvědčit, aby připustil, že ten zvyk má dobré stránky.

„Vždyť je to krásná myšlenka.“

„Je možné o tom krásně přemýšlet, i když to vlastně nemá smysl. Určitě i tenhle pár je už od sebe. Vztah, který zašel na vlastní nemožnost.“

„Na jakou nemožnost?“

„No na to, že dva lidé prostě a jednoduše nemají sílu dívat se na sebe moc dlouho. Markus stojí už na nějakém jiném mostě s jinou ženou a věší tam na znamení lásky o něco masivnější zámek. Nevydrží to.“

„Jako zámek?“

„Ne, ta mladá láska.“

„Ty jsi vážně cynik. A co tohle? Jasmiina a Ilkka.“

„To už vůbec ne.“

„Proč?“

„Jasmiina. Copak se lidi s takovým jménem necpou do všech bigbrotherů světa?“

Jeho názor mě nepřekvapuje, zato mě překvapuje, že Esko sleduje reality show v televizi. Jinak by přece nevěděl, že se tam vyvalujou kdejaké jasmiiny.

Pokračujeme v běhu. U paláce Finlandia je lýtko už v pořádku a běžíme přiměřenou rychlostí pár koleček kolem Töölöského zálivu. Rozloučíme se na stejném mostě, na kterém jsem před chvílí slyšel, že láska je vyloučená věc.

„Musím jít spát, ráno v sedm na mě už budou čekat první pacienti.“

„Lidi z Opery v tu dobu ještě nejspíš budou spát za prachy daňových poplatníků.“

Podle mého názoru dobrý vtip, ale bratr nereaguje ani na něj. Na rozloučenou ho zkusím obejmout, ale on mi podá ruku. Možná je to mezigenerační propast. Moji vrstevníci se objímají zcela přirozeně. Anebo je to pak mezosobnostní propast.

Bratr se vydá ke svému domovu v Töölö. Já ještě chvíli postávám na mostě. Neprožívám úplný nával emocí, ale narazit na vlastního bratra po letech člověkem přesto zamává. Mít možnost ho poznat a snažit se najít rysy, kterými nás genetika vzájemně připodobňuje, i když nechceme.

Moc toho o něm tedy nevím. Dívá se na reality show, ale nevěří na city, lásku ani na to, že by se peníze z daní dávaly jinak než na péči o zuby. Na druhou stranu je to na jednoho člověka názorů až až. Ani já nejsem se svými názory žádný renesanční geniús.

Vítr se uklidnil a podzimní večer je najednou překvapivě teplý. Kachny musejí několikrát ostřeji zabrat plovacími blánami, aby se vzdálily od lidí na paddleboardech, kteří kloužou příkrčení pod železničním mostem k Töölöskému zálivu.

Vypadá to jako příjemná zábava, ačkoliv za pár let ji vytlačí nějaký jiný módní druh sportu s ještě podivnějším jménem. Večerní slunce svítí na kanoisty plující po klidné vodě. Tohle je radost ze života, proti které se můj bratr tak silně staví.

Esko

Vlastně se mi docela ulevilo. Zaběhat si s mým bratrem, který se zničehonic objevil, nebylo tak nepříjemné, jak jsem si představoval. Noví lidé bývají často protivní, protože toho mají tolik na srdci.

Devadesát devět procent lidí, které potkávám, zmlkne nejpozději ve chvíli, kdy se rozpiští vrtačka, většinou dojde, že mají zmlknout už v okamžiku, kdy dostanou do pusy odsávačku.

Byl bych tak nějak ucelenější, kdyby mě zaměstnávalo i něco jiného než práce? Ve svém životě si nemám nač stěžovat, ale není to žádná sláva, která by kopírovala ideál z ženských magazínů. Podle toho ideálu dobrý život tvoří práce, přátelé, zajímavé koníčky, rodina a možná i špetka dobrého jídla.

No, já mám práci. A také cosi jako rodinu čítající jednoho bratra. A možná někde i otce, jestli to dokázal doklepat až do osmdesáti.

V tom mladém muži, který se přihnal k nám na kliniku, snad budu mít bratra. Ale ty přední zuby, ty je vážně třeba spravit ze všeho nejdřív. Chudák se ani neusmívá, protože se má na pozoru, aby přední zuby zůstaly schované, když mluví nebo se směje.

Tím pochopitelně nechci říct, že by se člověk měl smát. Že by smích byl nějaká absolutní hodnota. Akorát že mnozí takhle uvažují, jak se zdá. V kuchyňce u nás na klinice o tom taky čítám v bulvárním tisku a ženských magazínech.

Ty jsou plné tipů na spokojený život. Ale proč by se člověku mělo vést za všech okolností dobře, proč by měl být život jeden velký svátek od jednoho výbuchu smíchu k druhému? Copak nám někdo sliboval, že nám tu na zemi bude fajn?

Všechno vychází z mylných očekávání. Já si třeba bůhvíjak neužívám, ale taky si na to nestěžuju. Přes den si plním pracovní povinnosti a po večerech čekám, až den uplyne. Jistěže nakonec uplyne. Pak mi půl hodiny zabere péče o zuby, do níž patří důkladné čištění, vyplachování a dentální nit. Každý má dost času na důkladnou dentální hygienu, když se nehoní za zbytečnými zážitky.

Ani já nechci žít v mizerném rozpoložení. Ale jestli podíl rozladěných chvil činí nanejvýš osmdesát procent života, nevyplatí se člověku v tom případě držet hubu?